

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätten och till lag om ändring av 1 och 5 §§ lagen om stadsfiskaler

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Avsikten är att de nuvarande rådstuvurätterna och domsagorna ersätts i hela landet med en enhetlig underrätt, tingsrätten, från den 1 december 1993. Denna proposition innehåller de ändringar som reformen kräver i lagstiftningen om åklagarverksamhetens organisation. Stadsfiskalerna eller länsmännen skall vara åklagare vid tingsrätterna. En enhetlig åklagarorganisation inrättas först i samband med omorganiseringen av lokalförvaltningen. Däremot föreslås det att de nuvarande hänvisningarna till häradsrätt och rådstuvurätt i lagstiftningen som gäller åklagarna ersätts med tingsrätt. Stadsfiskalsämbetets anknötning till en

rådstuvurätt föreslås bli upphävd och de föråldrade tjänstebenämningarna föreslås bli ersatta med de gällande tjänstebenämningarna. Propositionen innehåller en möjlighet att överföra handläggningen av åtalsärenden mellan åklagardistriktet, vilket gör det möjligt att organisera arbetet smidigare.

Det föreslås att reformen genomförs genom att en lag om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätt stiftas och genom en ändring av lagen om stadsfiskaler.

Lagarna avses träda i kraft samtidigt som tingsrättsreformen.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget och ärendets beredning

1.1. Nuläget

I en stad med rådstuvurätt finns enligt 1 § lagen om stadsfiskaler (352/76) ett stadsfiskalsämbete som är underställt justitieministeriet. Stadsfiskalen tjänstgör enligt 5 § nämnda lag som allmän åklagare vid rådstuvurätten och magistraten.

Länsmannen eller biträdande länsmannen tjänstgör som allmän åklagare vid häradsrätten. Länsmannens behörighet att tjänstgöra som allmän åklagare grundar sig på 14 § förordningen den 10 augusti 1898 om landsstatens tjänstemän och betjenter på landet, där det stadgas att "Kronolänsmannen är förste landsstatstjänsteman inom länsmansdistriktet,

handhar polisvården och är allmän åklagare derstädes samt eger närmast tillse att förvaltningen der försiggår enligt lag och författning;..." samt 15 § instruktionen den 28 november 1898 för kronolänsmännen i Finland, där det stadgas att "För utöfvande af åklagarkallet och upprätthållande af ordning skall kronolänsmän vid ting närvara, om ej kronofogde är der tillstädes. Finns inom samma tingslag två eller flere kronolänsmän, må de sig emellan öfverenskomma om fördelningen af nämnda tjenstgöringsskyldighet; sämjas de ej, ställe sig till efterlefnad hvad kronofogden derom förordnar."

Enligt 3 § lagen om landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland (872/77) är landskapsåklagaren allmän åklagare i landskapet Åland.

Lagen om ändring av rättegångsbalken

(354/87) stadfästes den 27 mars 1987. Genom lagändringen ersätts de nuvarande rådstuvurätterna och häradsrätterna i hela landet med en enhetlig underrätt, som heter tingsrätt. Om lagens ikraftträdande stadgas särskilt genom lag. Statsrådet har i samband med budgeten för år 1992 meddelat att reformen avses träda i kraft den 1 december 1993. Domkretsarna för de nya tingsrätterna har fastställts genom statsrådets beslut den 19 december 1991 (1623/91).

Lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen (126/92) stadfästes den 14 februari 1992. Enligt denna lag indelas landet i härad, i vilka inrättas häradsämbeten. Häradsämbetena indelas i funktionellt självständiga enheter enligt de olika uppgifterna. I de största häraden kan det fortsättningsvis inrättas fristående ämbetsverk för de olika uppgiftsgrupperna. Åklagaruppgifterna utgör en funktionell enhet inom häradet. Reformen är avsedd att genomföras så snart som möjligt och senast före utgången av år 1996. Efter det att tingsrätterna inrättats och innan lokalförvaltningen har reformerats kommer både länsmän och stadsfiskaler att vara åklagare vid tingsrätterna. Därför krävs vissa ändringar i de stadganden som gäller åklagare.

De hänvisningar till de nuvarande underrätterna som finns i lagstiftningen angående åklagarna borde ersättas med hänvisningar till tingsrätten. Stadsfiskalsämbetets anknytning till rådstuvurätten borde också slopas. Enligt propositionen skall det istället genom ett statsrådsbeslut fastställas i vilka städer det finns ett stadsfiskalsämbete.

Länsmannen och biträdande länsmannen kan med stöd av förordningen om länsmansdistriktens åklagare i vissa fall (105/80) förordnas att handha åklagaruppgifter i ett annat länsmansdistrikt, om ett effektivt handhavande

av uppgifterna och en ändamålsenlig användning av personalen det förutsätter. Åtalsärenden kan inte med ett förordnande överföras från länsman till stadsfiskal eller från stadsfiskal till länsman. Ett effektivt handhavande av uppgifterna kan också förutsätta sådana överföringar. Av denna orsak föreslås det att också överförandet av åtalsärenden från länsman till stadsfiskal eller från stadsfiskal till länsman möjliggörs genom lag.

1.2. Ärendets beredning

Ärendet har beretts av en arbetsgrupp som justitieministeriet har tillsatt. Över arbetsgruppens förslag har utlåtanden inhämtats av justitiekanslern i statsrådet, inrikesministeriet, finansministeriet, Poliisitarkastajat r.y. (Polisinspektörerna r.f.), Suomen Kaupunginviskaaliyhdistys r.y. (Finlands stadsfiskalförening r.f.), Suomen Nimismiesyhdistys r.y. (Finlands länsmansförening r.f.) och Tingsrättsdomarna r.f.

2. Propositionens verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga betydande organisatoriska verkningar. Till den del förslaget innehåller en möjlighet att överföra åtalsärenden mellan olika åklagardistrikt innebär det en möjlighet att organisera arbetet smidigare.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Åklagarverksamheten kan organiseras med nuvarande resurser.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätt

Det föreslås att stadganden om behörigheten

för stadsfiskal, länsman och biträdande länsman att tjänstgöra som åklagare vid allmän underrätt skall intas i lagen. Motsvarande stadganden är för närvarande utspridda i olika författningar och är delvis föråldrade.

1 §. I paragrafens 1 mom. konstateras det att

stadsfiskalerna, länsmännen och biträdande länsmännen är allmänna åklagare vid tingsrätten.

Stadsfiskalens behörighet att tjänstgöra som allmän åklagare baserar sig på lagen om stadsfiskalerna. För länsmannens del baserar sig behörigheten att tjänstgöra som allmän åklagare på 14 § förordningen om landsstatens tjänstemän och betjenter på landet och på 15 § instruktionen för kronolänsmännen i Finland. Ur förordningens 18 § kan man härleda motsvarande behörighet för biträdande länsmannens del. Stadgandena föreslås bli ersätta med en ny lag i vilken de nuvarande tjänstebemyndningarna och den nya underrättens benämning används.

Stadsfiskalens ämbetsdistrikt är enligt gällande lag den stad där stadsfiskalsämbetet är beläget. För att åstadkomma en ändamålsenlig arbetsfördelning är det viktigt att stadsfiskalen, länsmannen och biträdande länsmannen är behöriga i alla de ärenden där ifrågavarande tingsrätt är behörig. Detta skulle även möjliggöra en smidigare alternering t.ex. under semestrarna. Enligt detta är alla åklagare inom samma tingsrätt behöriga att t.ex. söka ändring i ett enskilt ärende oberoende av vem av dem som fungerat som åklagare i underrätten.

2 §. Länsmannen eller biträdande länsmannen kan med stöd av förordningen om länsmansdistriktens åklagare i vissa fall förordnas att handha åklagaruppgifter i ett annat länsmansdistrikt, om ett effektivt handhavande av uppgifterna och en ändamålsenlig användning av personalen det förutsätter. Enligt den föreslagna paragrafen kan ett motsvarande förordnande ges, dock utvidgat så att ärenden med stöd av förordnandet kan överföras från länsman till stadsfiskal eller från stadsfiskal till länsman. Det föreslagna förordnandet kan ges inom länet oberoende av tingsrätternas domkretsar.

Förordnandet ges av länsåklagaren. Enligt 1 § förordningen om polisinspektör i egenskap av länsåklagare (736/85) är polisinspektören och biträdande polisinspektören länsåklagare. Ett förordnande behövs inte då ett enskilt ärende överförs från en åklagare till en annan. Ett förordnande skall ges då åtalsärendena antingen delvis eller helt överförs från en åklagare till en annan.

3 §. Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

4 §. Genom denna lag upphävs de nuvarande stadgandena om länsmannens behörighet att tjänstgöra som allmän åklagare och förordningen om länsmansdistriktens åklagare i vissa fall (105/80).

1.2. Lagen om ändring av 1 och 5 §§ lagen om stadsfiskaler

1 §. Enligt gällande paragraf finns i städer med rådstuvurätt ett stadsfiskalsämbete som är underställt justitieministeriet. Då rådstuvurätterna indras i samband med tingsrättsreformen innebär det att ingenstans längre skulle stadgas var det finns ett stadsfiskalsämbete. Det föreslås att det genom ett stadsrådsbeslut fastställs i vilka åklagardistrikt det finns ett stadsfiskalsämbete.

5 §. I den gällande paragrafen stadgas det att en stadsfiskal tjänstgör såsom allmän åklagare vid rådstuvurätten och magistraten. Det föreslås att rådstuvurätten ersätts med tingsrätten. Vid magistraten handläggs inte längre sådana ärenden där allmänna åklagaren skulle ha uppgifter. Stadgandet är till denna del föråldrat. Magistraterna föreslås bli indragna i samband med tingsrättsreformen. Om indragandet av magistraterna kommer en särskild proposition att avlätas.

I praktiken har det kunnat förekomma osäkerhet om åklagarens på mellannivån, dvs. länsåklagarens, ställning i förhållande till stadsfiskalerna då justitiekansler enligt lagen om stadsfiskaler har omedelbar bestämmanderätt över stadsfiskalerna. Av denna orsak föreslås det att stadgandet slopas. Justitiekanslers ställning som högsta åklagare framgår ur 46 § 2 mom. regeringsformen för Finland.

2. Ikraftträdandet

Lagarna föreslås träda i kraft samtidigt med tingsrättsreformen. Tingsrättsreformen är avsedd att träda i kraft 1 december 1993.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätterna**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Stadsfiskalerna, länsmännen och biträdande länsmännen är allmänna åklagare vid tingsrätterna.

De åklagare som tjänstgör inom tingsrättens domkrets är behöriga att handha åklagarens uppgifter i alla de mål där tingsrätten är behörig.

2 §

En stadsfiskal, en länsman eller en biträdande länsman kan förordnas att handha åklagaruppgifter i en annan stadsfiskals eller länsmans åklagardistrikt, om ett effektivt handhavande av uppgifterna och en ändamålsenlig användning av personalen det kräver.

Ett förordnande enligt 1 mom. ges av länsåklagaren för en bestämd tid eller tills vidare.

3 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

4 §

Denna lag träder i kraft den 19 .

Genom denna lag upphävs 14 § förordningen den 10 augusti 1898 om landsstatens tjänstemän och betjenter på landet, 15 § instruktionen den 28 november 1898 för kronolänsmännen i Finland samt förordningen den 15 februari 1980 om länsmansdistriktens åklagare i vissa fall (105/80). De förordnanden som givits med stöd av den sist nämnda förordningen förblir dock fortsättningsvis i kraft.

2.

Lag**om ändring av 1 och 5 §§ lagen om stadsfiskaler**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 och 5 §§ lagen den 23 april 1976 om stadsfiskaler (352/76) som följer:

1 §

Statsrådet fastställer de åklagardistrikt i vilka det finns ett stadsfiskalsämbete som är underställt justitieministeriet.

5 §

Stadsfiskalerna är allmänna åklagare vid tingsrätterna.

Denna lag träder i kraft den 19 .

Nådendal den 26 juni 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

2.

Lag**om ändring av 1 och 5 §§ lagen om stadsfiskaler**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 och 5 §§ lagen den 23 april 1976 om stadsfiskaler (352/76) som följer:

*Gällande lydelse***1 §**

I stad med rådstuvurätt finns ett justitieministeriet underställt stadsfiskalsämbete.

5 §

Stadsfiskal tjänstgör såsom allmän åklagare vid rådstuvurätten och magistraten. Justitiekanslern har omedelbar bestämmanderätt över stadsfiskal.

*Föreslagen lydelse***1 §**

Statsrådet fastställer de åklagardistrikt i vilka det finns ett stadsfiskalsämbete som är underställt justitieministeriet.

5 §

Stadsfiskalerna är allmänna åklagare vid tingsrätterna.

Denna lag träder i kraft den

19 .

Statsrådets beslut om stadsfiskalsämbeten

Statsrådet har med stöd av 1 § lagen om stadsfiskaler (352/76), sådant detta lagrum lyder i lag av den 199 (/) på föredragning av justitieministeriet beslutat:

1 §

I följande städer finns ett stadsfiskalsämbete som är underställt justitieministeriet:

Björneborg, Brahestad, Fredrikshamn, Hangö, Helsingfors, Jakobstad, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Karleby, Kemi, Kotka, Kuopio, Lahtis, Nyslott, Nystad, Nådendal, Raumo, S:t Michel, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborg, Vasa, Villmanstrand och Åbo.

Till stadsfiskalsämbetets verksamhetsområde hör nämnda stad.

2 §

Om den språkliga indelningen av stadsfiskalsämbetena stadgas särskilt.

3 §

Detta beslut träder i kraft den 199 .
